بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތުގެ ނިންމުން

- ފައިލް ނަންބަރު: 2019/HC-A/459
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ދަ މައިންޑް އިން ކައުންސަލް / މުޙައްމަދު އާޒިފް ހުވަނދުގެ/ ކ.ގުރައިދޫ
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް: ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: މަސައްކަތާއި މުދަލާއި ޚިދުމަތުގެ އަގު ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާ މައްސަލަ

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ނިންމި ތާރީޚު: 30 ރަޖަބު 1443 / 03 މާރިޗު 2022

17 ރަބީޢުލްއައްވަލް 1441

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް: 16 ނޮވެމްބަރު 2019

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- **ނަންބަރު:** 4398/Cv-C/2018
- **ނިންމި ތަން:** ސިވިލް ކޯޓު
- **ބާވަތް:** މަސައްކަތުގައި މުދަލާއި ޚިދުމަތްތަކުގެ އަގު ހޯދުމަށް އުފުލާ ދަޢުވާގެ މައްސަލަ
- **ހުށަހެޅުން ތާރީޚް:** 29 އޮކްޓޫބަރު 2018
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 25 ޖުލައި 2019

މަލަހި- އެއްބަސްވުމާއި ހިލާފުވުން- ޚިދުމަތާއި މަސައްކަތުގެ އަގު ހޯދުން.

ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަލީމު ގެ ރައުޔު: މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް އަދި ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޖީދު ތާއީދުކުރައްވެ.

މައްސަލައިގެ ތަފާސީލު:

1- ނަންބަރު A-MNU-FM/2016/124 އެއްބަސްވުން 31 އޮކްޓޫބަރު 2016 މި ތާރީޚުގައި ދަ މައިންޑް އިން ކުއްޔަށް (ހުވަނދުގެ/ ކ.ގުރައިދޫ، މުޙައްމަދު އާޠިފް) އާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީ އާއި ދެމެދު ވެވުނެވެ.

2- ބުނެވުނު އެއްބަސްވުމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީގެ ސީ.އެން.ސީ ކޯހުގެ ހަންޑްބުކްގެ 1,000 (އެއްހާސް) ކޮޕީ އެއްބަސްވުމުގައި ބުނެފައިވާ ތަފްސީލުތަކާއި ބުނާގޮތަށް ހަދައި، ޗާޕުކޮށް ޑެލިވަރކުރުން 01 ނޮވެމްބަރު 2016 ގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީ އާއި ޗާޕުކޮށް ހަވާލުކުރުމަށް ދަ މައިންޑް އިން ކުއްޔަށް ގެ ފަރާތުން ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމެކެވެ.

3- ބުނެވުނު އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފުވުމުން، މުޙައްމަދު އާޠިފް/ ދަ މައިންޑް އިން ކުއްޔަށް ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީއަށް ރައްދުވާގޮތަށް ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާއަކީ، ކުރިން ބުނެވުނު އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ޗާޕުކޮށް ނިންމާ ޗާޕުކޮށް ހަވާލުކުރުމަށް ތައްޔާރުކޮށްފައި ވަނިކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީން ހަވާލުވާކަށް މަސައްކަތުގެ އެއްބަސްވުން ބާޠިލް ކުރިކަމަށް ބުނެ އަދި މަސައްކަތުގެ އަގުގެ ބާކީ ހިފެހެއްޓި ކަމަށް ބުނެ އެ ޗާޕުކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީއާ ހަވާލުކޮށް، ޗާޕުކުރުމުގެ އަގުންވާ 185,500/-ރ. (އެއްލައްކަ އަށްޑިހަ ފަސްހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) އާއި، ޗާޕުކޮށް ގުދަންކޮށްފައި ބަހައްޓަންޖެހުނުކަމުން، ގުދަނުގެ ކުލީގެ ގޮތުގައި ހަރަދުވެފައިވާކަމަށް ބުނާ 66,000/-ރ.

(ފަސްދުއިސައްތަ ހަހާސް ރުފިޔާ) އާއެކު ޖުމުލަ -/251,500ރ. (ދެލައްކަ ފަންސާސް އެއްހާސް ފަސްސަތޭކަ ރުފިޔާ) ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީން ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހެޅި ދައުވާއެއްކަން އެނގެން އޮތެވެ.

4- މުޙައްމަދު އާޒިފު/ ދަ މައިންޖ އިން ކައުންޓަރ ގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި މައްސަލަ ބަލާފައިވަނީ، އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވަނީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4398/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާއިންނެވެ. މިއީ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4398/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި ނިންމާފައިވާ ނިންމުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ދަ މައިންޖ އިން ކައުންޓަރ / މުޙައްމަދު އާޒިފުގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން ބަލައިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެވެ. މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީއެވެ.

ސިވިލް ކޯޓުން ނިންމިގޮތް:

5- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4398/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި އެކޯޓުން ޙުކުމްކުރައްވާފައިވަނީ،

> "ދަ މައިންޖ އިން (ހުވަނދުގެ / ޖީ.ގުރައިދޫ، މުޙައްމަދު އާޒިފް) ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީގެ މައްޗަށް ކުރި މިދައުވާ، ދައުވާކުރާ ފަރާތަށް ޝަރީޢަތުގައި ޘާބިތުކޮށްދެވިފައި ނުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، މިގޮތުގެ މަތީން ޙުކުމް ކޮށްފީމެވެ."

މި ފަދައިންނެވެ.

6- ސިވިލް ކޯޓުގެ މި ޙުކުމަށް ވާސިލުވި ސަބަބުތަކުގެ ޚުލާޞާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންކަމަކީ، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި ދީ ފަރާތުން ދެއްކި ފައިސާއަކުން އަދި ހިލޭ ޚުލާގައި ޙާސިލުކުރުމުން

ފަރާތްތަކުން ދެއްކި ވާހަކަތަކަށް ބެލުމުން، އެއްބަސްވުމުގެ ދަށުން ތަޢާރަފުކުރާ ޕްރޮގްރާމަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީގެ ފަރާތުން ހިންގާ ކޯހެއްގެ "އާސްޖެބުކް" (އަކްލަމީޓޮކް) ތަކެއްޗަކަށް އުނގެނުން އޮންލައިނާއި، ޕްރޮގްރާމް ޓެސްޓާއި އެކަށައިގެން ހިމަނައި ޖީން ހިސާބަށް ނުދެވިގެން ޝަރުޠުތަކާއި މުޢާމަލާތް ހިންގުމުގެ އުސޫލުން ބަލައިގަތުމުގެ ބާރުގެ މުއާމަލާތުގެ ޕްރޮގްރާމް ޚަރަދުތަކާ ހިނދުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ޝަރުޠުތަކުގައި ހިމެނޭ ޝަރުޠުތަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީއަށް ކުރިމަތިވާ ހިނދުގައި ޖާގަދޭނެ ކަމަށް ފެނުނު ކަމަށް ލިޔުންތަކުގެ ތެރެއިން އެނގެން އޮތުމުގެ ބިލަކަށް ބަލާ ނުވަތަ ރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ބާރަށް މުއާމަލާތުގެ ބޭރުން ޚަރަދުކުރާ ޕްރޮގްރާމުގެ މުއާމަލާތް ނިންމާ ބަލާފައި ޕްރޮގްރާމް އިސްކަން އެބަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީ ކަމަށް ދަށުން އެކަމަށް މުއާމަލާތުގެ އަގު ގޮތުގައި ދައްކަންޖެހޭ ކަމަށް ވެސް ވާހަކަ ދައްކާފައި ވާކަން ފެނެއެވެ.

7- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީގެ ފަރާތުން ޕްރޮގްރާމަކާއި ބަލާފާ ވެރިކަމްވާނީ ޕްރޮގްރާމް ގެންދަން ކުރަން ޖެހުނު މަސައްކަތް ދަ މައިންޖެ ކަމެއް ކަމުންޖެހި ގ ފަރާތުން ހުރީ އެދި ހުށަހަޅާ ބަޔާނާއި ސިޔާސަތު ކޯޑުން ކަނޑައެޅި ނިޒާމަކީ، އެ ބަލަދީ ދައުލަތުގައި ހިފުން މުއާމަލާތުގެ އަގަކީ ދައްކަންޖެހޭ ޚަރަދާތުކަން ނުވަތަ ނުކުރެވޭ ބޭފުޅުންނަށް ނުވުމުގެ މަސައްކަތް ބިނާވެ އެއްނަ ބައްޔަށްވާތީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީގެ ފަރާތުން ޕްރޮގްރާމަކީ ބަލާފައި ޕްރޮގްރާމް އަދި އަދާކުރަންޖެހޭ ތަކެއް ނުކުތުން، ބަދަލުގެ އެ ބަދަލު ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ބައެއް ނުކުންނަކަމެވެ.

އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް

8- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4398/Cv-C/2018 ދަޢުވާއާ ނިމިފައިވާގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކާ އެއްގޮތްނުވާ ކަމަށް ބުނެ އެދަޢުވާއާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ދަ މައިންޑް އިން ކޮމްޕެނީ/ މުޙައްމަދު އާޠިފް ގެ ވަކާލާތުން (ޖުމްލަ) 3 ނުކުތާ ހުށަހަޅާ އެ ނުކުތާތަކާއި ބެހޭ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެ ގޮތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކީ؛

8.1- ޝަރީޢަތުން މި މައްސަލައިގައި ޙުކުމް ކުރެއްވުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީ އާއި ދަ މައިންޑް އިން ކޮމްޕެނީ އާއިދެމެދު ވެފައިވާ ނަންބަރު A-MNU-FM/2016/124 ގެ އެއްބަސްވުމުގެ އެއްވެސް މާއްދާއަކަށް ރިއާޔަތް ކުރައްވާފައި ނުވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއާއި،

8.2- ޝަރީޢަތުން މި މައްސަލައިގައި ޙުކުމްކުރެއްވުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީ އާއި ދަ މައިންޑް އިން ކޮމްޕެނީ އާއިދެމެދު ވެފައިވާ ނަންބަރު A-MNU-FM/2016/124 ގެ އެއްބަސްވުމުގެ 9.4 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާން ވެގެންވާ ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު ޤަވާއިދު 11 ފެބްރުއަރީ 2009 (ކުރީގެ މާލިއްޔަތު ޤަވާއިދު) އަށް ރިއާޔަތް ކުރައްވާފައި ނުވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއާއި،

8.3- ޝަރީޢަތުން މި މައްސަލާގައި ޙުކުމް ކުރެއްވުމުގައި، ޝަރީޢަތުގައި ހާޒިރުވެފައިވާ ބަޔާންތަކުގައި ހިމެނޭ ގިނަ ވާހަކަތަކަށް ރިއާޔަތް ކުރައްވާފައި ނުވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ރިޢާޔަތް ނުކުރާކަމަށް ބުނާކަންކަން

9- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4398/Cv-C/2018 ދަޢުވާއާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ދަ މައިންޓް އިން ކައުންޓަރ ގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ 3 ނުކުތާގައިވެސް އެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރަނީ، ސިވިލް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ބައެއް ކަންކަމުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތް ނުކުރާކަމަށް ބުނެއެވެ. ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމި ނިންމުމުގައި ރިޢާޔަތްކުރި ކަންކަމުގައި ހުރި ޤާނޫނީ ނުކުތާ ޝަރުޢީ އަސާސްތަކާއި ހިލާފު ގޮތަކީ ކޮބައިކަން ދަ މައިންޓް އިން ކައުންޓަރ ގެ ފަރާތުން ބުނެދީފައިވާކަމެއް ފެންނާކަށްނެތެވެ.

10- ދަ މައިންޓް އިން ކައުންޓަރގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާގައި، ސިވިލް ކޯޓުން މި މައްސަލައިގެ ޙުކުމް ކުރެއްވުމުގައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީ އާއި ދަ މައިންޓް އިން ކައުންޓަރ އާއިދުވާ ވެފައިވާ ނަންބަރު A-MNU-FM/2016/124 ގެ އެއްބަސްވުމުގެ އެއްވެސް މާއްދާއަކަށް ރިޢާޔަތް ކުރައްވާފައި ނުވާކަމަށް ބުނެ އެކަން ފާހަގަކޮށްފައިވިޔަސް ސިވިލް ކޯޓުން މި މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ މާއްދާތަކަށް ބަލާފައި އެ މާއްދާތަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާކަން މި މައްސަލައިގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުން ފެންނަން އެބައޮތެވެ. މިގޮތުން މިދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 7،6،5،4،3 މި މާއްދާތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް އެ މާއްދާތަކުން ދޭހުން ބެލަގެނާ ނަތީޖާއާއި ގުޅޭ ގޮތުން ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރުމުން ކަންކަން ސިވިލް ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމި ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާކަން ފެންނަން އެބައޮތެވެ.[1]

[1] ދަރުނަކޯޓުގެ ރިޕޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 3 ގެ (ށ)، (ބ)

11- ދަ މައިންޖެ އިން ކައުންޓަރ ގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ބުނެފައިވަނީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީން އެއްބަސްވުން ބާޠިލު ކޮށްފައިވަނީ މާލިއްޔަތު ޤަވާއިދު (11 ފެބްރުއަރީ 2009) ޤަވާއިދުގެ 8.29 އަދި 8.32 ގެ މާއްދާތަކާއި ޚިލާފުވާކަމަށެވެ. މި ގޮތުން އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތަށް މަސައްކަތް ނުނިމިއްޖެނަމަ މުއްދަތު ހަމަވެ އިތުރަށް ހިނގާ ކޮންމެ ދުވަހަކަށް މަސައްކަތުގެ އަގުގެ 0.5% ގެ ޖޫރިމަނާ ކަނޑައެޅުނުކަމާއި މި ގޮތަށް ކަނޑައަޅާ އަދަދު މުޅި އެއްބަސްވުމުގެ 15% އިންސައްތަ އަށްވުރެ ބޮޑު ނަމަ މާލިއްޔަތު ޤަވާއިދުގެ ބަޔާންވެފައިވާ މާއްދާތަކުގެ ދަށުން އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކުރެވޭނެކަމަށް އޮންނައިރު މި މާއްދާއާއި ޚިލާފަށް އެއްބަސްވުން ބާޠިލުކޮށްފައި އޮތް ތަރުތީބުން ޝަރީޢަތުން ދިމާވެ ނުކުތާތަކަށް ދަ މައިންޖެ އިން ކައުންޓަރ ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބުނެފައިވެއެވެ. މި ބަލާލާއިރު ދަ މައިންޖެ އިން ކައުންޓަރ ގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތްކުރައްވަމުން މި ދިފާޢުގެ ދުރުދުރުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 9.4 ވަނަ މާއްދާއަށް ރިޢާޔަތްކުރެވިގެންނެވެ.[2]

12- ދަ މައިންޖެ އިން ކައުންޓަރ ގެ ފަރާތުން ބަލާލާނީ، މި ދިފާޢުގެ ދުރުދުރުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 9.4 ވަނަ މާއްދާއަކީ، މި ދިފާޢުގެ ދުރުދުރުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވުމަށްފަހުވެސް އެއްބަސްވުން ބާޠިލު ނުކޮށް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީން ކަނޑައަޅާ ބާރުތަކެއްގައި އެ ފުރުސަތު ދިނުމަށްވުރެ ދެން ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ގޮތް ބަޔާންކުރާ މާއްދާއެއްކަން މުޅި އެއްބަސްވުމުގައި ބުނާ އެއްކަމަކަށް ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި ބުރިދުން އަންގަން އޮވެއެވެ. މި ގޮތުން ދެ ފަރާތުގެ ދުރުދުރުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ 9.3 ގައި، "ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެކަށީގެންވާގޮތަށް މަސައްކަތް ކުރަމުން ނުދާ ފަރާތަކަށް މަސައްކަތް ނިންމުމަށް ދެވޭ މުއްދަތަށް ފުރުޞަތު ނުދެވޭނެއެވެ. (މުއްދަތު އިތުރުކޮށް ނުދެވޭނެއެވެ.)

[2] އެއްބަސްވުމުގެ 9.4- އެއްބަސްވުމުގައި މުއްދަތަށް މަސައްކަތް ނުނިމި އިތުރަށް ހިނގާ ކޮންމެ ދުވަހަކަށް މަސައްކަތުގެ އަގުގެ 0.5% ގެ ޖޫރިމަނާ ކަނޑައަޅައެވެ. މިގޮތަށް ކަނޑައަޅާ އަދަދު، މުޅި ކޮންޓްރެކްޓްގެ އަގުގެ 15% އަށް ވުރެ ބޮޑުވާނަމަ މާލިއްޔަތު ޤަވާއިދުގެ 8.29 އާއި 8.32 ގައިވާގޮތުގެ މަތިން ކޮންޓްރެކްޓް ބާޠިލު ކުރެވޭނެއެވެ.

މިފަދަ ހާލަތެއް ދުރުވެރިވެއްޖެނަމަ،ބާކީ ނުކުރެވި ހުރި މަސައްކަތްތަކުގެ ކުޑަ ބޮޑު މިނަން ބަލާ، އިތުރު ފުރުޞަތެއް ނުދީ އެ މަސައްކަތް ހުއްޓުވާ ބާކީ ހުރި މަސައްކަތް ކުރުމަށް އެހެން ފަރާތަކާއި ހަވާލު ކުރުމުގެ ބާރު މަސައްކަތް ހަވާލުކުރި ފަރާތަށް ލިބިގެންވެއެވެ." މި ޢިބާރާތުން ބަޔާންކޮށްދެނީ އޮންނަ މުއްދަތުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު، މަސައްކަތް ނިންމުމަށް މުއްދަތު އިތުރު ނުކޮށްދީ ޑިފޯލްޓް ޕީރިއަޑް ހުސްވެ ނިމޭތީ ބާޠިލުކުރުމުގައި ދެން އެއްބަސްވުމުގެ 9.4 ގައި ބުނާ ގޮތަށް ޓާމިނޭޝަން ނޯޓިސް އުސޫލުން މި މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު، ވާޖިބުވާ ފާއިތުވެ (11 ފެބްރުއަރީ 2009) ފާއިތުވީ 8.29 އަދި 8.32 މި މާއްދާތަކުން ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާ އެ ގަވާއިދުގައި ބުނާ އެއްބަސްވުމުގެ ދަރަނިވެރި ދޭ ހާލަތް މި މައްސަލައިގައި ކުރިމަތިވެފައިވާކަން ނުފެނެއެވެ.

13- ދަ މައިންޓޭ އިން ކޮންޓްރެކްޓްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފް ތިންވަނަ ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި ބުނެފައިވާ، މި މައްސަލައިގައި ސިވިލް ކޯޓުން ހުކުމް ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހުކުމުގެ ބާޠިލުކުރުމުގައި ހިމެނޭ ޒިނާކަރާކަމަކާ ޢިއްތިރާޟްކޮށްފައި ނުވާކަމަށް. ހުކުމުގެ ހުކުމާއި ގުޅޭގޮތުން ޢިއްތިރާޟް ނުކުތާކޮށްފައިވަނީ ބެލުން ދަ މައިންޓޭ އިން ކޮންޓްރެކްޓް ގެ ފަރާތުން ހައިކޯޓުގައި ބަލައިނުގަނެވުނު ފަށައިގަތުމުން ވަކަލާތު، ދަ މައިންޓޭ އިން ކޮންޓްރެކްޓް އިން ބަޔާނުގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ދެކޮޅަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގައި ހިމެނޭ ބަޔާނުގައި ސަބަބު ނުދެއްވާ ދެކޮޅު ކަމަށް ބަލާ އެކަން ފާހަގަކޮށް ސިވިލް ކޯޓުން ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ނިޔާ ބާޠިލުކުރަން ނެތްކަމަށް ފެނެއެވެ.

14- ދަ މައިންޓޭ އިން ކޮންޓްރެކްޓް ގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހުށަހެޅުމުން ލިބުނު ނަތީޖާގެ މައްޗަށް ސިވިލް ކޯޓުން ނިޔާކުރި ކުރުމުގައި އެ ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ދިރާސާގެ 3 ވަނަ ނަންބަރުގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އަންނަނިވި ފަދައިންނެވެ.

"ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ފުރުޞަތުދިނުން ސޮފްޓް ކޮޕީ (ސީޑީ) ރިކޯޑް ނުކުރާކަމަށާއި، އަދި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ފުރުޞަތުދިނުން ނަމޫނާ ޕްރިންޓްގެ ބޯތަލު ގަނޑުގައި ތާރީޚް ޗާޕުކޮށް އޮންނަކަމަށްވެސް، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ފުރުޞަތުދިނުން ސޮފްޓް ކޮޕީގެ ބޯތަލު ގަނޑުގައި ތާރީޚާއި ޗާޕުކޮށް ނެތުމުން އެކަން ރައްދު ކުރުމުގައި މުއްދަތު ތަކާއި ހާއިޖުވި ދިރާސާކުރަން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ބުނެ، މި ނުކުތާގައި ދައުލަތުގެ ވަކާލަތުކަން ބަލާއިރު، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތް ބަލާލު ކުރުވުން މަސައްކަތުގެ ބެލެނިގައި ޕްރޫފު ބެލުން ނިމުނީ ނުނިމުނުކަމުގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ބުނާކަމާއި، އެހެންކަމުން މި ކަމުގައި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އުފެދި އޮތް ހިލާފުގެ މައްސަލަ ޝަރީޢަތުން ނަޒަރުކުރާކަމަށް، ދަޢުވާކުރާ ފަރާތައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތާ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ ނަންބަރު A-MNU-FM/2016/124 3 ވަނަ މާއްދާގައި މަސައްކަތުގެ ތަފްސީލު ބަޔާންކުރެވިފައިވާ، އޭގެ ތެރޭގައި ޕްރޫފު ރިވިއުން ނިމުމަށްކަމާއި، މި މަސައްކަތާ ގުޅިގެން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ތެރެއިން ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މުވައްޒަފުންގެ ގޮތުގައި ހުރި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތް މުޢާމަލާތް ކުންފުނީގެ ސ.ޑިރެކްޓަރ/އަސިސްޓަންޓުގެ އަދި މޫސާގެ ބަޔާނާއި މިމަސައްކަތުގައި އުޅުނު ޗ.ބުރުކަސ/ މޫނިސާގެ އިސްމާއީލް މުޙައްމަދުގެ ބަޔާން ބެލުމުންވެސް، ނަމޫނާ ޕްރިންޓްގެ ބޯތަލު ގަނޑުގައި ތާރީޚް އޮތުމުން، ސީ.ޑީ ރިކޯޑް ނުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ބައްލަވާލުމުގެ އިތުރުން، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުން ފުރުޞަތުދިނުން ސޮފްޓް ކޮޕީގެ ބޯތަލު ގަނޑުގައި ތާރީޚާއި ޗާޕުކޮށް ނެތުމުން ދިރާސާ މަސައްކަތާ ގުޅިގެން،ސޮފްޓް ކޮޕީގައިވާ ގޮތަށް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް އިޢުތިރާޒު ދީފައިވާކަން އެނގެން އޮންނަނީ، އެފަރާތުން ހ އިޢުތިރާޒު ދިނުމަށް 02 (ދޭއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން މަސައްކަތް ނިންމައި، ދައުވާ ލިބޭ ފަރާތާއި ޗެކްކޮށް ބަލާލުމަށް މަސައްކަތް ކުރިކަން ދަޢުވާކުރާ ފަރާތަށް ޗާޕުކޮށްދިނުމަށްފޮނުވާކަން އެނގެން އޮންނަކަމުގެ."

15- ހުކުމްގެ ހިޔާބަހުގެ މައްސަލައާ އެއްބަސްވުމުގައި ބެލި ކަންކަމުގެ މައްސަލަ ރިޢާޔަތްކޮށް ސިފަތް ކޮޅުގެ ނިންމުމަށް ވާސިލުވި މަދަނީ އުސޫލު އަސާސަކީ، ހުކުމްގެ ހުކުމަށް، ސީޑީ ރިކޯޑް ކުރުމުގައި މަސައްކަތާއި ދިރާސާކޮށް އެކަން ބައްލަވާލެވުމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ކުރިޔަށް ބެލުމަށްފަހު ދިރާސާ މަސައްކަތް ބައްލަވާލުން މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އިޢުތިރާޒު ދިނުމަށް 02 (ދޭއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތް ނިންމާ

ޤޮމަށް ދަ މައިންބޭ އިން ކައުންސިލް ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ހުއްޓުވުމަށް އާއި ޙަވާލު ކުރިކަން ހުކުމުގެ ބަދަލުން ސާބިތުވާން ނެތްކަމަށެވެ.

16- މީގެ އިތުރުން، ދަ މައިންބޭގެ ދުވަހުގައި ފެނިފައިވާ އެއްބަސްވުމަކާއި، މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ދަ މައިންބޭނުންތަކަށް، ހިލޭގެ ހިބަސްތަކުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކުރެވި މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ފާހަގަކުރި އަސާސް ކަމަށް، އެއްބަސްވުމުގެ ދަރުން ތައްޔާރުކުރުން ބަލާފައި ޤޮމަކަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނުކުތާތަކުން ހިމެނޭ ކޮށްއެވެ ައްޗަކީ ޤޮމަކަށް ބަލަންވާ ނުފައި، އެ ޤޮމަށް ޢަމަލުކުރި އެއްގޮތަކަށް ހިނގާ ފުރަތަމަ ހެދުމަށް ނުދަކަމެއް ގިނަކަމުގެ ތަރުޖަމާ ކުރެވިފައިވާ ޚިލާފު ތަކާއި، މި މައްސަލައިގައި ބަލާފައިވާ ޤޮމަކަށް ޢަމަލުކުރުން ހިނދުއްގައި އަދި ބޭނުމާއި މަޤްސަދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނުކުތާ ބާވަތަކީ ނިވެފައި އެއްޗެއްކަން ތިބޭގޮތުން އެއްޗެއް އަދި ދަ މައިންބޭގެ ދުވަހުގައި ފެނުން އެއްބަސްވުމުގައި އޮތް ތަރިކައި، ދަ މައިންބޭ އިން ކައުންސިލް ގެ ފަރާތުން ޝަރީޢަތުގެ ކުރިމައްޗަށް ހުށަހެޅި ތަރިކައިގެ މައްޗަށް ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރެވިފައިވާކަމަށެވެ.[3]

އިސްތިއުނާފު ނުކުތާތަކާއި މެދު ކަނޑައެޅުނުގޮތް

17- ކޮންޓްރެކްޓަކީ އެ ކޮންޓްރެކްޓް ކުރާ ދެފަރާތުގެ ކަންކަން ނިންމަން އޮންނަ ޤާނޫނެވެ. ކޮންޓްރެކްޓުގައި ވެސް ކަމެއް ވެސް ގޮތަކަށް ކުރުމަށް ނުވަތަ ވެސް ދުރުހެލިވުމުގައި ކުރުމަށް ކަނޑައަޅާ ބޭނުންވާގޮތަކަށް އެކަމެއް ކުރަންވާނީ އެ ކޮންޓްރެކްޓުގައި ބޭނުންވާ ގޮތަށެވެ. ކޮންޓްރެކްޓުގައި ހިމެނޭ ބައިވެރިންގެ ފަރާތުން އެ ދެމުން ގޮތަކަށް ކޮންޓްރެކްޓުކުރުމަށް ދުއި ނުދޭނެ ހިނދަކުއެވެ.

[3] ދަޢުވާގެ ރިޕޯޓުގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ 3 ގެ (ހ).

18- މި މައްސަލައިގައި ބަލާފާނު މުޢާމަލާތަކީ، ވަކި ބޭނުމެއްގައި ވަކި މުއްދަތަކަށްގެ ތެރޭގައި ނިންމުމަށް ބަލާފު ކުރެވިފައިވާ މަސައްކަތެކެވެ. ކަނޑައެޅިފައިވާ މުއްދަތުގައި މަސައްކަތް ނުނިންމައިފިނަމަ މުޅި މަސައްކަތުގެ މަޤްސަދު ޙާސިލު ނުވެދާނެ ގޮތަކަށް އޮތް ކަމެވެ. މިހެންކަމުން މުއްދަތަށް ބަލާފު ކުރެވިފައިވާ މަސައްކަތް ނިންމުން އެއީ މި އެއްބަސްވުމުގެ ޖައުހަރީ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ހިމެނޭކަމެއްކަން އެނގެއެވެ.

19- ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީގެ ސެންޓަރ ފޯ ޓެރިޓައިރް ސްޓަޑީޒް އިން ހިންގި ސީ.އެން.ސީ ކޯހުގެ ބޭނުމަށް އެ ކުރަން ބޭނުންވާ އަތޮޅުތެރޭ ފޮތްތަކެއް ޕްރިންޓް ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ދަ މައިންޓް އިން ކުރުންތެރި ބަލާފުކޮށްފައިވާ މަސައްކަތް ބަލާފުކުރާގޮތަށް 02 (ދޭއް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތް ނިންމާ ގޮތަށް އެއްބަސްވެވިފައިވާ މި ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެވިފައިވާ އެއްބަސްވުމުގައި ބަޔާންކޮށް އެނގެން އޮތެވެ.[4] މަސައްކަތް ބަލާފުކުރުމުން މަސައްކަތް ތިލާފުދި އަވަހަކަށް ފުރަން ޖެހޭކަމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ބުނާއިރު، މަސައްކަތް ނުފެނި ތަސްލީމުކަމަށް ސަބަބު ސިޓީއަކުން އަންގަނީޖެހެރަކަމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ބުނެފައި އެބައޮތެވެ.[5] 2 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ނިންމާ ގޮތަށް ބަލާފު ކުރުމުން މަސައްކަތް އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ނިންމާފައެއް ނުވެއެވެ. އެއީ އެއްބަސްވުމުގައި ބުނާ ތަރުތީބުގެ ގޮތުން ބަލާކަމުގައިވިޔަސްވެސް ނުވަތަ ހަކުރިއްސަގެ ފަރާތުން ބުނާ، ސިޓީ ރިޕޯ ކުރުމުގެ މައްސަލަ ޖެހިގެން އެކަން ބަރުނީ ކުރުމުގެ ފަހަރު މުއްދަތު ގެނާ ގޮތަށް ބަލާނަމަކަމެއްވެސް ނުވެއެވެ. މަސައްކަތް ބަލާފުކުރީ 2 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މަސައްކަތް ނިންމުމަށް އެއްފަހަރު ގޮތަކަށް ސަބަބުތަކެއް ނެތިއިރު،

[4] އެއްބަސްވުމުގެ 5 ވަނަ މާއްދާ
[5] އެއްބަސްވުމުގެ 9.2 ވަނަ މާއްދާ

މަސައްކަތް ނުކުރި ލަސްވި ސަބަބު ސާބިތުކޮށް ދަ މައިންޑް އިން ކްލާސްރޫމް ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤައުމީ ޔުނިވަރސިޓީއަށް އަންގާފައިވާކަން ސާބިތުވާކަމަށް ނުފެނެއެވެ.

20- މި ބުނެވުނު ސަބަބުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ދަ މައިންޑް އިން ކްލާސްރޫމް ގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ސާބިތުކުރެވިފައިވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ބިނާކުރި އަސާސް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ގޮތުން ގޯސްކަމުގައި ބުނެވޭކަށްނެތެވެ. އަދި މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފު ކުރަމުން ދަ މައިންޑް އިން ކްލާސްރޫމް ގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގައި، މި މައްސަލަ ނިންމުމުގައި ސިވިލް ކޯޓުން ރިޢާޔަތް ނުކޮށް ކަންތައްތަކެއް ހުރިކަމަށް ފާހަގަކުރެވުނުނަމަވެސް ކަން އީ ގޮތަކަށް ނުނުކަން އެނގެން އެބަހުއްޓެވެ.

21- ވީމާ، އިސްތިއުނާފަށް ސަބަބުތަކަށް އެފަދައިން ހުކުމުން މި މައްސަލައިގައި އަޑުއެހުމުގެ ފުރުޞަތު، ދަ މައިންޑް އިން ކްލާސްރޫމް (މުހައްމަދު އާޒިފް ހުސައިނު/ ޖީ.ޑުރާގަން) ގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރަމުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4398/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާގައި އެ ކޯޓުން ކުރައްވާފައިވާ ހުކުމަށް ބަދަލުއެއް ގެންނަންޖެހޭނެ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ވިއަސް ސަބަބެއް ނުވާކަމުގައެވެ.

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގައި ހުރުމުން، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 4398/Cv-C/2018 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ދަ މައިންޑް އިން ކައުންސެލަރ (މުޙައްމަދު އާދިލް ހުވަނދުގެ/ ށ.ގޮއިދޫ) ގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް އެ ޤަޟިއްޔާގައި ކުރައްވާފައިވާ ޙުކުމް ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭނެ ސަބަބެއް ނެތުމުން ކަނޑައަޅައި އެޤަޟިއްޔާގެ މަތިން މި ޤަޟިއްޔާބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ޙުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބެލި ޙުކުމް ކުރި:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު ޢަލީ ސަމީރު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު